

UNIVERSITAT DE BARCELONA

El Barça i el franquisme

On this final degree paper you will find an analysis of the sources that treat the relationship between Futbol Club Barcelona and the Franco's regime. A period when Spain was controlled by the military, the Catalan club couldn't stand aside. This is the story about the relationship between the club and Franco's regime.

Key Words: Futbol Club Barcelona, Franquisme, Franco, Espanya, Catalunya.

TREBALL DE FI DE GRAU

Autor : Alejandro Lebrón Moles

NIUB: 14813735

Tutor: Joan Villarroya Font

Grau en Història

2012-2013

Agraïments:

Per la seva ajuda al llarg de la realització d'aquest treball i sobretot en l'elecció de les fonts adients, gràcies a:

Ángel Iturriaga, Sid Lowe, Xavier G. Luque, Victor Gavín, Carles Santacana i Carles Vinyas.

També m'agradaria agrair per l'orientació realitzada al llarg d'aquests mesos al meu tutor:
Joan Villarroya Font.

ÍNDEX

LA DÈCADA DELS ANYS 30. LA FRAGMENTACIÓ DEL CLUB

1. L'assassinat del president Sunyol	.	.	.	.	.	4
2. La depuració del club	.	.	.	.	.	6

LA DÈCADA DELS ANYS 40. L'INICI D'UNA NOVA ETAPA.

3. 11-1 Un resultat molt significatiu	.	.	.	.	.	8

LA DÈCADA DELS ANYS 50. PATIMENT BLAUGRANA.

4. L' "affaire" Di Stéfano	.	.	.	.	.	11
5. Llum enmig de la foscor	.	.	.	.	.	15

LA DÈCADA DELS ANYS 60. MOMENTS DE TENSIO.

6. La final de les ampolles	.	.	.	.	.	17

LA DÈCADA DELS ANYS 70. EL BARCELONISME S'AIXECA.

7. El cas Guruceta	.	.	.	.	.	20
8. El cruyffisme. El canvi definitiu	.	.	.	.	.	24
9. 1974-1975: l'esclat del barcelonisme	.	.	.	.	.	28
10. Un nou panorama.	.	.	.	.	.	31
11. Progrés per arribar a la democràcia	.	.	.	.	.	35

CONCLUSIONS

.	.	.	.	.	.	36
---	---	---	---	---	---	----

BIBLIOGRAFIA

.	.	.	.	.	.	38
---	---	---	---	---	---	----

Quan parlem del franquisme, sovint ens referim a aquest període en la història d'Espanya des de un punt de vista polític, social o cultural. Un període, el qual es va obrir després d'una cruent guerra que va assolir el país de dalt a baix, d'esquerra a dreta i va deixar milers de morts i exiliats. Un cop acabada aquesta Guerra Civil Espanyola (1936-1939), Espanya es trobà submergida en una intensa i preocupant pobresa, fet que provocà la migració d'una part de la població. Un cop iniciada la dictadura franquista, es coartaren totes les llibertats d'expressió, s'eradicà a tot aquell que pensés diferent al règim i al seu ideari. A més a aquesta situació paupèrrima deguda a la postguerra es sumà el tancament comercial al qual Franco sotmeté Espanya i a la dificultat per enrolar-se en un marc europeu. Tota aquesta desfeta l'acusà una població mermada física i mentalment. Fins a les generacions següents no s'aconseguirà que aquesta població pugui aixecar-se sense por a les represàlies.

Davant d'aquests camps d'estudi s'han obert centenars i centenars de publicacions, sobretot a partir de la mort de Franco, on es tracten tots aquests aspectes. En aquest període de gairebé 40 anys, el món de l'esport no quedà aïllat i també patí els sotracos de la dictadura. El món del futbol en particular no se'n quedà al marge i el General Francisco Franco se n'adonà aviat que el futbol podria ser una forma de control sobre un poble al que necessitava controlar. Dins d'aquest món del futbol, si ens centrem específicament en el Futbol Club Barcelona, un club que s'ha identificat des de els seus inicis a finals del S.XIX amb Catalunya, amb els seus valors i amb les seves reivindicacions, no és gaire difícil imaginar-se el futur que li esperava a aquesta institució en un període tan fosc.

L'objectiu principal d'aquest treball es presentar, donar a conèixer i analitzar aquells llibres en els quals hi sigui present la vida del Futbol Club Barcelona durant la dictadura franquista i si es possible aclarir alguns debats encara oberts sobre determinats successos de l'època. Una dictadura que com ja sabem va comportar a Catalunya repressió, malestar, prohibicions i coartació de les llibertats. Com he dit abans el club blaugrana no se'n quedà al marge i mitjançant aquestes obres s'intentarà presentar les dificultats que tingué durant gairebé 40 anys.

D'aquesta necessitat de conèixer que era el que realment passava, sorgeix l'anàlisi d'aquests llibres:

- Santacana i Torres, Carles: "El Barça i el franquisme"¹. El Doctor en Història Contemporània per la Universitat de Barcelona ens presenta en aquesta obra els principals fets i problemes que tingué el Futbol Club Barcelona durant la dictadura franquista. L'autor fa un recorregut de forma cronològica per tots aquests fets explicant detalladament cada esdeveniment amb les causes i les conseqüències d'aquest. En moltes ocasions, l'autor deixarà de banda aspectes purament futbolístics per a centrar-se en els esdeveniments polítics que relacionen el Barça i la dictadura franquista.

- Relaño, Alfredo: "Nacidos para incordiar"². El veterà periodista esportiu i director del diari madrileny 'As', presenta en aquesta obra la història al complet dels enfrontaments entre Futbol Club Barcelona i Reial Madrid. Aquests enfrontaments degeneraran en una problemàtica social entre Espanya i Catalunya que Relaño analitza fins a la mort del General Franco. Podem dir que aquesta obra és un punt de vista totalment diferent a l'obra de Carles Santacana que servirà per contrastar les informacions que han sorgit sobre la relació entre el Barça i la dictadura franquista.

- Burns Maraño, Jimmy: "Barça: la pasión de un pueblo"³. Aquest periodista, nascut a Madrid però criat a la Gran Bretanya, dóna una visió del Barça i de la seva relació amb Catalunya des de un punt de vista molt senzill. En aquesta obra fa un repàs a la història del Barça, aturant-se en alguns punts concrets molt importants explicant-ho tot de forma molt clara, de manera que el públic estranger tingui moltes facilitat per entendre-ho. Al igual que Carles Santacana en moltes ocasions no s'aturarà en alguns esdeveniments futbolístics per a analitzar els elements polítics i socials del Futbol Club Barcelona.

¹ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, Barcelona, 2005.

² Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, Madrid, 2012.

³ Burns, Jimmy: Barça: La pasión de un pueblo. Ed. Anagrama, Barcelona, 1999.

A banda d'aquestes tres fonts principals, també empraré diferents treballs que de manera puntual ajudaran a fer-se una idea més clara de la bibliografia i del material que existeix al voltant de la temàtica a analitzar. Aquests treballs i informacions són les següents:

Per a tractar l'assassinat del president Sunyol, analitzaré l'obra "Sunyol, l'altre president afusellat"⁴ de Josep Maria Solé Sabaté, Carles Llorens i Antoni Strubell. Aquesta obra específica per aquest esdeveniment específic aporta un punt de vista diferent. No només s'explica el fet en sí del seu assassinat sinó que també s'explica per una banda la seva vida personal i política, per altra banda s'explica la seva entrada en política i en la dinàmica del Futbol Club Barcelona. Finalment els autors expliquen amb tot luxe de detall la seva situació en la Guerra Civil i la seva execució. He de dir que he trobat dos aspectes molt interessants en aquesta obra. El primer d'aquests aspectes és la introducció de fotografies reals del lloc on el president Sunyol va ésser assassinat, mapes de la situació geogràfica i altres imatges que ajuden a fer-se una idea del que va succeir. El segon d'aquests aspectes són una sèries d'aclariments que fan els autors sobre les especulacions fetes al llarg de la història sobre aquest esdeveniment. Per acabar amb aquesta obra els autors exposen una sèrie de conclusions i expliquen el ressò mediàtic que tingué aquest succés, fet que em sembla molt interessant.

Per a tractar l' "affaire" Di Stefano, analitzaré a part de les obres principals, per una banda l'obra "El cas Di Stefano"⁵ de Xavier G. Luque i Jordi Finestres i per altra banda utilitzaré informació publicada al diari *La Vanguardia* per el mateix Xavier G. Luque. L'obra específica de l' "affaire" Di Stefano fa un recorregut de forma cronològica per la vida de l'argentí, explicant la problemàtica amb les seves conseqüències i el resultat de l'operació. La informació publicada a *La Vanguardia* ens proporcionarà una sèrie de documents oficials per a extreure unes conclusions més properes a la realitat.

He de dir que segurament hi hagi molta més informació al voltant de la temàtica però trobo que aquesta és la més adient per a poder contrastar diferents punts de vista i poder extreure així, unes conclusions el més objectives possibles.

⁴ Solé i Sabaté, J. M., Llorens, Carles i Strubell, Antoni: Sunyol, l'altre president afusellat. Ed. Pagès Editors, Lleida, 1996.

⁵ G.Luque, Xavier., Finestres, Jordi: El cas Di Stéfano. Ed. Edicions 62, Barcelona, 2006.

LA DÈCADA DELS ANYS 30. LA FRAGMENTACIÓ DEL CLUB

Tot i abastar els anys de la Guerra Civil, és necessari tenir present els fets que van tenir lloc relacionats directament amb el Futbol Club Barcelona. En aquest moment de la història d'Espanya trobem dos elements bàsics que canvien el rumb i la història del club. Per una banda hi ha l'assassinat del president Sunyol i per altra banda la depuració del club. Aquests dos fets ens serviran com a introducció i exemplificació del que el club viurà el les següents dècades.

1. L'ASSASSINAT DEL PRESIDENT SUNYOL

Fins fa poc temps la figura del president Sunyol, va ésser una figura oblidada, de la qual es va escriure després de la seva mort sense deixar cap conclusió clara. Solé i Sabaté, Llorens i Strubell així ho volen expressar quan diuen que la figura de Sunyol no ha estat objecte de cap mena d'estudi.

Com dèiem, al voltant de la mort del president Sunyol s'ha escrit molt i de forma diversa. Fins fa poc temps les fonts de les quals disposaven els autors eren de diferent caire i en molts casos es contradeïen a causa de qui s'amagava rere les informacions, fet que veurem al llarg de l'anàlisi. Tenim molta sort avui en dia ja que les fonts que envolten a aquest succés són majoritàriament molt semblants i només es diferencien en petits detalls, però a trets generals la causa, el perquè de l'assassinat ha quedat clar. La idea de que l'assassinat es produeix a causa d'un fatal error per part de Sunyol al passar per zona nacional en un moment de màxima tensió queda clara en les diverses fonts treballades. D'una banda a la publicació de Carles Santacana trobem una breu referència a aquest esdeveniment sense donar-li gaire rellevància ja que l'autor decideix centrar-se en el període de dictadura i la relació d'aquesta amb el club. Per altra banda el periodista Alfredo Relaño, en la seva publicació, explica qui era Josep Sunyol, que hi feia en aquell moment a Madrid i perquè va ser afusellat. Efectivament Relaño, parla d'error en quant a l'optimisme de l'avenç de tropes catalanes per la zona en qüestió.

En aquesta mateixa línia d'investigació, els autors de "Sunyol, l'altre president afusellat" i Jimmy Burns en la seva obra sostenen la idea, al igual que Relaño, de que es tracta d'un crim de guerra sense tenir res a veure amb el futbol i que el president es trobava a Madrid per motius purament polítics relacionats amb ERC.

Cal fer aquest aclariment perquè han sorgit algunes tesis i idees que parlen d'un viatge de Sunyol a Oviedo per a fitxar un jugador pel Barça.

*"Aquella muerte fue un crimen de guerra que nada tuvo que ver con su condición de presidente del Barça. Pero insistentemente escucho y leo que fue fusilado por esa condición. Incluso he llegado a leer que las 50.000 pesetas eran para fichar a Lángara y que el viaje tenía como destino Oviedo, cosa de todo punto descabellada (...) Suñol fue otra víctima de una guerra desdichada que provocó medio millón de muertes, pero eso nada tuvo que ver con su condición de presidente del Barça"*⁶

"El propósito de su viaje parece haber tenido índole estrictamente política: reunirse con aquellos mandatarios republicanos ideológicamente próximos que todavía tenían influencia en las zonas del país no ocupadas por los sublevados."⁷

Tant Burns, Relaño o Solé i Sabaté, Llorens i Strubell coincideixen en la tesis de que Sunyol va ésser una víctima més de la guerra, sense tenir res a veure amb qui era i què suposava pel Barça. En aquestes dues últimes publicacions podem trobar una cronologia detallada dels fets en qüestió, sobretot en l'obra específica de l'assassinat del president. Aquest detallisme exacerbat ens ajuda a fer una reconstrucció del succeït aquell dia.

⁶ Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.74)

⁷ Burns, Jimmy: Barça: La pasión de un pueblo. Ed. Anagrama, 1999 (p.152)

2. LA DEPURACIÓ DEL CLUB

Quan un club representa Catalunya de la forma que ho feia el Futbol Club Barcelona i la situació del país era la que era a finals dels anys 30, no és gens difícil imaginar-se les conseqüències que això comportà al club de manera social, econòmica, política i de retruc futbolística. D'aquesta depuració que canvià el club de dalt a baix i d'esquerra a dreta en parla de manera molt clara i precisa Carles Santacana. El Doctor en història contemporània aporta la tesis principal de que l'estat franquista mitjançant aquestes depuracions assumia el control de la institució, a més d'impregnar-ne els valors que duia per bandera. Aquesta depuració, l'autor ens la presenta en forma de canvi radical, és el inici de la dependència del club en mans d'estructures franquistes. Carles Santacana no es limita a esmentar aquest canvi com quelcom curiós i anecdòtic, sinó que posa èmfasi en aquest moment i li dóna molta importància ja que marcarà al club durant els següents anys i les següents dècades. Canvis com per exemple el nom del club, és a dir, es passà de Futbol Club, denominació "estrangeritzant", a Club de Fútbol, molt més "espanyolitzada" o en l'escut amb la substitució de les quatre barres que representaven Catalunya per tan sols dues barres, fórmula molt més nacional i espanyola. Aquestes dues mostres de la depuració que ens presenta Santacana en la seva obra ens permeten imaginar-nos fins a quin punt arribà la depuració a "Can Barça". *"D'aquesta manera, doncs, amb aquella mena d'acte d'exorcisme, els franquistes creien haver eliminat de l'estadi blaugrana tots els mals esperits del catalanisme que tan maliciosament s'hi havien instal·lat feia anys."*⁸

Jimmy Burns en la seva obra, reforça la idea que ens ha presentat Santacana esmentant aquesta "purificació" o depuració com una transformació per part dels dirigents feixistes de l'atmosfera general del club però no s'hi endinsa de forma tant evident com ho fa Santacana, no perquè no li doni importància sinó perquè ja la dona per quelcom evident en aquell moment. No vol entrar en detalls per sí deixar la idea present. I un cop analitzats el relat detallat i profund de Santacana, el de Jimmy Burns que només esmenta la situació sense capficar-se, però deixant clara la idea de depuració del club, analitzem la part d'Alfredo Relaño.

⁸ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005.

En referència a aquesta part de la història del Barça, el periodista madrileny no ens aporta cap idea ni fa esment d'aquesta depuració o quelcom semblant. El periodista passa per sobre d'aquest fet i es cenneix principalment al primer enfrontament entre Barça i Madrid, un partit que representarà la situació que s'està vivint al país i que més endavant analitzarem.

Com podem veure hi ha dos obres en les quals aquesta depuració és explicada i queda remarcada i en canvi en l'altra, no sabem les raons perquè, no hi ha cap menció. Possiblement Relaño doni aquesta depuració com quelcom habitual, normal i natural del període però és útil remarcar-ho de la forma que ho fan Santacana i Burns.

LA DÈCADA DELS ANYS 40. L'INICI D'UNA NOVA ETAPA.

Com succeeix amb tot en la vida els inicis d'una nova etapa, d'una nova vida o d'una nova situació no són gens fàcils. El cas del Barça no resta aliè a aquesta màxima i la dècada dels anys 40 suposarà el inici de la resurrecció del club amb uns inicis però que no faran presagiar res bo. Als inicis d'aquesta dècada ens trobem amb una eliminatòria de Copa del Generalísimo⁹ de 1943 que transcendirà molt més enllà de l'àmbit purament futbolístic o esportiu i acabarà marcant les relacions entre Futbol Club Barcelona, la Federació Espanyola de Futbol i el Reial Madrid. *“Des d'aleshores, res seria igual en les relacions entre Barça i Real Madrid, i lògicament s'obria la porta perquè el club blaugrana tornés a recuperar la seva significació de representació ciutadana. Naturalment no podia ser com abans de 1936, però ara els enfrontaments esportius amb el Real Madrid van adquirir un paper que no havien tingut abans”*¹⁰ A més, en aquesta dècada trobem l' "affaire" Di Stéfano que, per alguns autors, acabarà desemmascarant la influència i el control del règim franquista sobre el futbol i marcant els següents anys del futbol a Espanya i a Europa.

3. 11-1 UN RESULTAT MOLT SIGNIFICATIU

Als inicis d'aquesta dècada trobem, com exposa Carles Santacana, el inici d'una rivalitat més sociopolítica que purament futbolística entre Barça i Reial Madrid. El desencadenant d'aquesta situació és el resultat de les semifinals de Copa del Generalísimo l'any 1943. Tal i com exposen Santacana, Relaño i Burns l'anada d'aquesta eliminatòria disputada a l'estadi de Les Corts (victòria culer per 3-0) va estar rodejada d'un ambient molt hostil per part dels aficionats culers envers l'arbitratge. Santacana i Burns coincideixen en la idea d'una joc molt dur i agressiu per part del conjunt blanc. En canvi Relaño posa èmfasi en les queixes del conjunt blanc, passant per sobre la suposada duresa dels jugadors del Reial Madrid excusant-se en que no hi ha imatges del partit i en que les versions són contradictòries.

⁹ La Copa del Generalísimo va ser la primera competició futbolística d'àmbit nacional disputada a Espanya després de la Guerra Civil.

¹⁰ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005.

A banda d'aquestes discrepàncies en el que si coincideixen tots tres autors és en el punt d'inflexió que tingué aquesta eliminatòria i és la crònica del partit d'Eduardo Teus pel diari *Ya*, un diari que com diu Burns estava relacionat directament amb el règim. Una crònica, publicada al complert al llibre d'Alfredo Relaño, en la qual Teus acusava al públic de Les Corts de que *"al silbar a los jugadores del Real Madrid, se veía claramente que increpaba a los representantes de España"*¹¹ i com recorda Santacana cridava al públic madrileny a *"batir el record de anti deportividad ofrecido por los barcelonistas"*¹². La reacció del públic madridista a aquesta crònica no es va fer esperar, els tres autors coincideixen en que l'ambient i el clima que es creà en aquell partit contra el Barça no s'havia vist mai fins aleshores. Com a curiositat per a fer-se una idea d'aquest clima, Relaño i Burns recorden la venda de xiulets a les afores de l'estadi, fet fins aleshores quelcom inaudit. Deixant de banda aquest clima, Relaño afegeix que el Barça va ser multat per la Federació amb 2.500 pessetes per l'actitud del seu públic.

A part de l'enfrontament purament esportiu, hi ha un encreuament de versions en referència al moment abans del partit al vestuari blaugrana. Jimmy Burns afirma de forma rotunda que els blaugranes van rebre la visita del director general de seguretat, José Finat i de l'àrbitre del partit, assegurant la declaració d'un testimoni ocular. *"De acuerdo con lo referido por un testimonio ocular, éste advirtió a los futbolistas que <<debían recordar que algunos de ustedes forman parte del Barcelona gracias a la generosidad del régimen que les ha perdonado su falta de patriotismo>>"*¹³. Relaño en canvi intenta aclarir aquesta versió, negant la major i aportant el testimoni de jugadors com César o Escolà en que ho negaven tot. Relaño deriva l'explicació a que la confusió del moment i a l'entrada d'un oficial de policia al descans del partit al vestuari blaugrana, per fer sortir als blaugranes a jugar els quals s'hi negaven i amb les posteriors exageracions van fer que es publicuessin aquests fets. Un cop finalitzat el partit amb l'11-1 al marcador arribà el que segons Relaño irrità més al barcelonisme.

¹¹ Extracte de la crònica d'Eduardo Teus pel diari *Ya*, publicada a *El Barça i el Franquisme* de Carles Santacana (p.38)

¹² Extracte de la crònica d'Eduardo Teus pel diari *Ya*, publicada a *El Barça i el Franquisme* de Carles Santacana (p.39)

¹³ Burns, Jimmy: *Barça: La pasión de un pueblo*. Ed. Anagrama, 1999 (p.198)

La Federació imposà una multa als dos clubs (25.000 pessetes) pels incidents a Madrid. Aquesta multa relata el mateix Relaño provocà el desacord amb la posterior dimissió del president Piñeyro i l'arribada a la presidència del Coronel José Vendrell, imposada pel General Moscardó.

Serà un exemple més del fort control que estava exercint el règim franquista sobre el Futbol Club Barcelona.

A mode de conclusió, Santacana i Burns coincideixen en que aquest esdeveniment serà el punt d'inflexió que va marcar des de llavors les relacions entre el Barça amb el Madrid i entre el Barça i la Federació. *“La animosidad que transpiraba cada encuentro entre ambas escuadras fue una constante durante más de medio siglo; el ritmo y el alcance con que se traslucía este encono era más cuestión de grado que de sustancia”*¹⁴ una RFEF controlada per la falange amb inclinació cap a un club de futbol determinat. Santacana acaba afegint que aquesta rocambolesca eliminatòria portarà al Barça a tornar a ser la representació ciutadana de Catalunya, element que havia anat perdent a causa de la depuració del club, explicada en el capítol anterior.

¹⁴ Burns, Jimmy: Barça: La pasión de un pueblo. Ed. Anagrama, 1999 (p.202)

LA DÈCADA DELS ANYS 50. PATIMENT BLAUGRANA.

Tot i venir d'una dècada on com hem vist, el Barça comença a relacionar-se cada cop més amb Catalunya, amb la seva societat i amb els seus problemes, la dècada en la que entrem es tracta d'un període on el club i la massa social patiran diversos cops molt forts i un en especial. Tot i tenir en aquesta dècada un dels millors equips de la història mai coneguts, el Barça de les Cinc Copes, l'arribada del millor jugador del moment al club rival en circumstàncies estranyes, provocarà un cop molt fort en la mentalitat del club i de retruc en la seva afició que sentirà un endarreriment en el seu intent d'evolució. D'aquesta operació s'ha escrit molt, de diferents maneres i amb diferents veritats, però qui sap realment la veritat?.

Mitjançant aquests autors i diversos treballs que han sorgit, veurem com aquest complicat tema ha estat tractat, el que s'ha dit, el que va suposar i si es possible extreure'n alguna conclusió.

4. L' "AFFAIRE" DI STEFANO

Probablement ens trobem en el punt més complicat i més decisiu en la relació a tres bandes entre Futbol Club Barcelona, Reial Madrid i el règim franquista. Complicat per la quantitat d'informació de dubtosa fiabilitat que s'ha publicat sobre la qüestió i decisiva per les conseqüències que tingué en un club, en un altre i en les masses social de totes dues institucions. Com diu Carles Santacana en la seva obra a finals dels anys 40 la febre barcelonista cada cop anava més en augment per causes polítiques i esportives. Fou a finals dels 40 i inicis dels 50, concretament l'any 1953 on ens aturem. El Cas Di Stefano suposa, parafrasejant a Carles Santacana, *"un nou incident esportiu que va rel·lançar la rivalitat amb el Reial Madrid en el terreny sociopolític i esportiu"* ¹⁵. Santacana, en el seu relat no entra en detalls sobre l'operació del fitxatge en concret sinó en les conseqüències que tindrà aquesta operació per tots dos clubs.

¹⁵ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.43)

El historiador acaba per concloure amb la idea de que *“aquesta operació reforçava encara més la sensació de que es convertia el Reial Madrid en la cara futbolística del franquisme”*¹⁶, desnivellant així la balança en favor d'un equip on els seus mandataris corresponien al bàndol polític del règim que hi havia en el poder. Alfredo Relaño per la seva banda i a diferència de Santacana sí que entra en els detalls de l'operació. És aquí on trobem la primera de les moltes diferències que trobarem en els dos discursos. Alfredo Relaño per a introduir-nos en l' "affaire" realitza una contextualització, aporta uns precedents de la temàtica i de la qüestió en sí que permet aproximar-nos a la problemàtica i al conflicte que tindrà lloc a posteriori. El periodista madrileny però es desmarca de la teoria de Santacana, segons ell exagerada i inexacta de que el règim ajudés al club blanc en el fixatge de Di Stéfano pel Reial Madrid i proporciona la tesis de la pèrdua d'interès del Barça pel jugador. *“En Barcelona se ha escrito muchísimo de esto y se da por una verdad histórica que el régimen, poco menos que Franco en persona, decidió que Di Stéfano jugara para el Madrid. Después de leer todo esto, mi idea es que el Barça perdió el interés sobre la marcha y que el Madrid, al contrario, lo reavivó. Si el régimen hubiera estado tan interesado en favorecer al Madrid, no hubiera estado hasta la (53-54) sin ganar la Liga (...) Nada hace pensar que el régimen anticipara tal cosa para influir en ese sentido. Simplemente empujó para que el asunto se resolviera de una vez, cuando el Barça había tirado la toalla y el Madrid estaba más terco en la cuestión”*¹⁷. En canvi el periodista sí fa esment a les pressions que van rebre els dirigents del Futbol Club Barcelona per part d'alts càrrecs del règim i de la disposició legal aprovada per la “Delegación Nacional de Deportes” prohibint noves incorporacions de jugadors estrangers al futbol espanyol.

Una disposició legal que molts anys després ha estat treta a la llum, amb documents oficials, pels periodistes Xavier G. Luque, Jordi Finestres i Sid Lowe en el diari “La Vanguardia”. En aquesta informació publicada el 25 de febrer de 2013 es publica d'una banda la carta que Sancho Dávila, president federatiu, envia al General Moscardó per explicar qui té la raó en el cas i el telegrama enviat pel General Moscardó a Raimundo Fernández, ministre secretari general del Movimiento, per tancar les fronteres als estrangers.

¹⁶ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.42)

¹⁷ Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.150-152)

Aquesta és una informació molt valuosa a l'hora d'aconseguir una conclusió objectiva del cas, ja que es tracta de documents oficials i no pas d'opinions subjectives o de històries que han passat de manera oral d'un autor a un altre. Jimmy Burns per la seva part, en el seu relat evita entrar en la quantitat de detalls que Relaño explica però coincideix amb Santacana i Relaño en la idea de que el resultat d'aquesta confrontació va marcar època en la historia de les dues entitats. A més Burns, recolza la idea proposada per Alfredo Relaño de que hi va haver incoherència i indecisió en la negociació del Barça amb el club de Di Stefano. *"De lo que no hay duda es de la rapidez con que el Real Madrid se apresuró a explotar la incoherencia y la vacilación presentes en la estrategia de su rival, corriendo a tantear por su cuenta al Millonarios"*¹⁸. A banda d'aquest argument, Burns s'afanya a aclarir la preocupació que existia al govern per la possibilitat de que l'argentí recalés en les files blaugranes, *"A la vez, parece claro que el gobierno desde un principio se sintió intranquilo ante la posibilidad de que Kubala i Di Stéfano jugasen juntos en el Barcelona, preocupación que le llevó a asumir un papel cada vez más público en el asunto"*¹⁹ com també explica Carles Santacana. Per tant, com em pogut observar i analitzar, Burns s'allunya del detallisme i la precisió de Relaño per apropar-se a la simple narració dels fets i com fa Santacana, a les conseqüències de l'operació a nivell futbolístic i polític.

I per últim cal fer referència a l'obra especialitzada, "El Cas Di Stefano" de Xavier G. Luque i Jordi Finestres, una obra en la qual els autors dediquen tota l'obra sencera a explicar l'essència de l'operació. Per a arribar a la qüestió en sí, els autors primerament presenten els orígens del jugador i el context en el qual creix el jugador. Un cop avança en relat els autors ens introdueixen de forma progressiva al moment en que es desenvolupa l'operació, les causes d'aquesta i les conseqüències tant directes, indirectes, futbolístiques i polítiques de l' "affaire Di Stéfano". Com diem, l'obra va des de l'origen del jugador com a professional a Argentina, passant per Colòmbia en el moment previ a la seva marxa a Europa, narrant l'arribada d'aquest a Espanya i totes les traves que se li van posar per jugar un partit oficial, arribant a la discussió entre els dos clubs i finalitzant amb les conseqüències que va comportar.

¹⁸ Burns, Jimmy: Barça: La pasión de un pueblo. Ed. Anagrama, 1999 (p.213)

¹⁹ Burns, Jimmy: Barça: La pasión de un pueblo. Ed. Anagrama, 1999 (p.213)

A diferència del relat de Santacana i de Burns, Luque i Finestres sí que entren en detalls de l'operació, en aquest cas fins a punts extrems, arribant a descriure dia per dia l'activitat del club, del jugadors i de les negociacions, ja que són aspectes bàsics per poder extreure'n unes conclusions. En aquest aspecte és una obra que s'assimila en estructura a la de Relaño, (salvant les distàncies) però no en els conceptes i les idees que hi trobem. En les idees principals que els autors ens volen fer arribar, trobem un relat i una exposició d'idees similars a les esmentades per Santacana en la seva obra. Unes idees en relació a la intervenció del règim franquista en l'operació. Els autors s'allunyen de la tesis exposada per Relaño al voltant de la pèrdua d'interès del club pel jugador per a desenvolupar l'acció al voltant de les influències del règim sobre l'operació i la transacció, aproximant-se així al relat de Santacana. La reproducció pas per pas dels contactes entre clubs i jugador, de les negociacions, dels "estira i arronsa" fan que de totes les obres analitzades anteriorment, aquesta sigui la més completa i detallada que podrem trobar sobre aquest esdeveniment històric, ja que són més de 200 pàgines dedicades únicament a aquest esdeveniment.

5. LLUM ENMIG DE LA FOSCOR

Tant la construcció del Camp Nou l'any 1957, com l'ús de la llengua catalana o el "folklore" català en la seva inauguració, són com diu Carles Santacana, un primer intent de recuperació de l'esperit del club. Una llum que entra enmig de la foscor proposada i imposada pel règim franquista. Un moment de relançament de la cultura catalana enmig de la repressió franquista. En la narració que fa Carles Santacana dels fets esdevingut en aquestes dates podem trobar una descripció acurada de tots els moviments que es donaven en aquesta època i que van suposar poc a poc l'augment de la massa social barcelonista, tot i les traves imposades pel règim, i la cohesió entre la societat catalana. Aquesta llum que apareix en la dècada dels anys 60, Santacana la relaciona directament amb un desenvolupament econòmic, un canvi generacional i de mentalitat de la societat. Una mentalitat que segons el historiador *"ja no actuava en clau de postguerra, sinó en una lògica doble: el desenvolupament econòmic i el canvi generacional"*²⁰, un canvi de mentalitat que es devia a d'una banda l'arribada de corrents migratòries a Catalunya procedents del sud d'Espanya i a "l'emergència pública de nous sectors actius de la societat catalana"²¹. Això sí, Santacana deixa ben clar que tot i aquests canvis en la societat, l'estructura del club seguia sent preferentment franquista i la dinàmica esportiva continuava sent negativa. Uns canvis i una millora esportiva que no arribaran segons ell fins el nomenament com a president de Narcís Carreras.

En referència a aquesta sèrie de canvis, Alfredo Relaño en la seva obra no dóna gaire importància al creixement de la massa popular i del canvi de mentalitat. Deixa de banda aquestes idees i aposta pel relat de el inici de l'hegemonia futbolística del Reial Madrid a Europa i el mal moment en la dècada dels 60 del conjunt blaugrana. Per tant, cal deixar clar al lector per una banda que més endavant sí que fa referència a aquest canvi de mentalitat però parafrasejant a Carles Santacana i donant-li la raó.

²⁰ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.53)

²¹ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.53)

Per altra banda però, cal dir que per a conèixer aquest creixement social, l'obra de Relaño no és la més adient per falta de referències pròpies a la qüestió. Aquesta falta d'informació a la que fem referència en aquest capítol es repetirà en algun capítol més d'aquí al final de l'estat de la qüestió.

I finalment Jimmy Burns en la seva obra també fa referència a aquest canvi de mentalitat del barcelonisme i de la societat catalana des de un punt de vista diferent del de Santacana ja que mentre Santacana aposta per un canvi en la mentalitat a través del canvi generacional a partir sobretot dels moviments migratoris, Burns aposta pel canvi de mentalitat a través del terreny futbolístic. Ho explica d'aquesta manera, fins a les mitjanies dels anys 60, Burns parla de *"desil·lusió, d'estadi mig buit i de distanciament dels socis amb el club per l'amistat amb el general Franco"*²². En el que si coincideixen Burns i Santacana és en que a mitjans dels anys 60 s'inicia la renovació dels ànims blaugranes amb diverses victòries, una de molt important contra l'etern rival a la final del Generalísimo Franco, coneguda com "la final de las botellas"²³. Queda clar, per tant, que tot i trobar moments de d'alts i baixos dins l'estructura blaugrana, el futur era molt més prometedor que feia una dècada. Per Santacana i Burns, s'obra un període de creixement blaugrana a nivell social i cultural sobretot que comportarà un creixement esportiu. Relaño en canvi no fa cap referència a aquest possible canvi en la mentalitat blaugrana, prefereix apostar de moment pel relat purament futbolístic.

²² Burns, Jimmy: *Barça: La pasión de un pueblo*. Ed. Anagrama, 1999

²³ Coneguda així pel llançament d'ampolles de vidre, per part d'un públic molt enfadat, al terreny de joc.

LA DÈCADA DELS ANYS 60. MOMENTS DE TENSÍO.

Alts i baixos. Fins al moment és així com podríem definir la història del club, a partir de les narracions analitzades. Trobem moments en que sembla que el club comenci a créixer de forma però de sobte ens trobem amb girs inesperats que fan que el club retrocedeixi per intentar tornar a avançar. Com no podia ser d'una altra manera, ens tornem a trobar amb que el club té un moment àlgid com és la inauguració del nou estadi i totes les seves celebracions que serveixen per a reivindicar la llengua i la cultura catalana i un moment de dificultat com veurem a continuació. Aquesta anada i tornada de sensacions i de successos no és més que la història d'un club i d'una societat que ha estat gairebé 40 anys sota la influència i les restriccions d'un poder central i d'un règim autoritari.

6. LA FINAL DE LES AMPOLLES

La final de Copa del "Generalísimo" de l'any 1968, segons Carles Santacana és el punt d'inflexió, el revulsiu i sobretot una representació futbolística, *"un indicador més del procés que s'estava generant"*²⁴. Deixant les apreciacions futbolístiques de banda, Santacana decideix centrar-se en l'ambient hostil que es generà sobre els jugadors blaugranes, un ambient que finalment es representà amb el llançament d'ampolles de vidre al terreny de joc, "privant de fer la tradicional volta dels triomfadors". Aquest ambient hostil, Santacana el relaciona com havia passat anys enrere amb que el Barça era una entitat representativa de Catalunya. Precisament per aquest ambient hostil i per la dinàmica negativa del club a nivell esportiu en els últims anys, l'autor apunta com a punt d'inflexió en el canvi de mentalitat definitiu de la massa social blaugrana.

A més les conseqüències que aquesta final va tenir, com les declaracions de Santiago Bernabéu "Quiero y admiro a Cataluña, a pesar de los catalanes"²⁵ ajuden a fer-se una idea del increment de la massa social blaugrana a la qual fa esment Santacana i que tal i com reconeix ell mateix, provoquen allò que el règim franquista intentava evitar.

²⁴ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.65)

²⁵ Extracte (p.67) d'unes declaracions de Santiago Bernabéu publicades a El Barça i el franquisme de Carles Santacana

Per tant el historiador català mostra com mitjançant un resultat futbolístic es pot traduir tot a la politització, a l'enfrontament directe. És en aquestes conseqüències a la final de les ampolles on trobem l'origen més fort i més arrelat de la cohesió definitiva del barcelonisme. Si Santacana relata de forma detallada les conseqüències d'aquesta final de les ampolles, Alfredo Relaño en la seva obra tampoc es queda curt. A diferència de Santacana, Relaño posa èmfasi primerament en contextualitzar el partit, l'ambient i sobretot el que envoltà a la designació arbitral ja que la Federació es decanta per un àrbitre (Rigo) que *"arbitraba mucho al Barça"*²⁶. Més endavant es centra i relata la consecució de la final i per acabar descriu el llançament de les 'famoses' ampolles: *"Y ya de desencadena el pandemónium, y empiezan a caer botellas, expresión máxima de irritabilidad en la época."*²⁷.

En el capítol següent, l'autor madrileny coincideix amb el relat de Santacana explicant les declaracions de Santiago Bernabéu i el perquè d'aquestes, *"entonces la convención era fingir que el catalanismo no existía y hasta desde dentro del propio Barça se había hecho el esfuerzo por disimularlo lo más posible (...) Justamente la convención de esa época es que España era una, que la unidad de los pueblos y las tierras de España era sagrada (...) El esfuerzo de tanta gente durante tantos años en ese difícil consenso lo reventó Bernabéu aquel día"*²⁸ però no s'atansa a explicar les conseqüències que tindrà en la societat catalana i blaugrana. Només menciona la causa de l'anticatalanisme de Bernabéu *"Malos catalanes? Para mí esa es la clave en el razonamiento de Bernabéu. Malos catalanes eran en su opinión los malos españoles, los catalanistas separatistas, como se diría entonces, nacionalistas o soberanistas, como decimos hoy. Eso era lo que les acaba de punto. Buenos catalanes serían, por el contrario, los catalanes no separatistas"*²⁹ però no el que suposarà pel poble català. Per a ell no suposa cap tipus de punt d'inflexió, sinó una anècdota més de la situació que es vivia llavors a Espanya i del caràcter del propi Santiago Bernabéu. Com podem veure i al igual que ha passat en el punt anterior, Relaño decideix centrar-se més en l'àmbit futbolístic que no pas en el terreny polític.

²⁶ Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.197)

²⁷ Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.199)

²⁸ Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.216)

²⁹ Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.221)

Per la seva banda, Jimmy Burns en la seva narració resumeix de forma breu, dedicant-hi unes breus línies a la consecució del partit i l'esdeveniment de les ampolles, passant així a centrar-se en l'explicació del moment que es vivia i fer una contextualització del moment. La idea principal per a Burns, és que el franquisme ja no estava tant obsessionat per a dominar l'escena mitjançant el futbol i el Reial Madrid, a més el impacte d'aquest club havia decaigut arreu d'Europa. Per tant al no tenir tant d'impacte i tanta importància el règim disminueix el seu protagonisme al llarg del territori espanyol i europeu. A més, l'autor britànic es desmarca de la idea proposada per Carles Santacana sobre el creixement de la massa social culer ja que insisteix en que es tracta de victòries esporàdiques, sense gaire rellevància i afegeix al discurs de Relaño, un gir en l'entorn del Reial Madrid i en la seva ratxa triomfal. És en aquest autor on trobem un discurs totalment allunyat del que s'havia treballat abans.

LA DÈCADA DELS ANYS 70. EL BARCELONISME S'AIXECA.

Si en l'anterior dècada parlàvem del Barça com un club d'alts i baixos, de moments àlgids i moments complicats, la dècada dels 70 és l'exemple més clar d'un moment àlgid. A més és un moment on l'aficionat culer i el ciutadà català començaran a sentir-se cada cop més forts, més valents i amb més capacitat per aixecar la veu enfront un règim cada cop en més decadència que està arribant al seu final. Com veurem a continuació, tots tres autors coincideixen en que la dècada dels 70 és el moment del pas definitiu del barcelonisme.

7. EL CAS GURUCETA

Renovació. Aquesta seria la paraula que s'empraria per definir la dècada dels 70 segons la narració dels fets per part de Carles Santacana. Començant per les eleccions a la presidència que porten a Agustí Montal a la presidència. Unes eleccions que el historiador ens contextualitza primerament i més tard ens explica la seva consecució de forma acurada i pas a pas. Un cop realitzades aquestes eleccions, l'autor es situa ràpidament en l' "affaire" del cas Guruceta³⁰. Un esdeveniment que Santacana defineix com quelcom que *"marcarà la vida del club i la seva identificació amb la ciutadania"*³¹ i cohesionarà tota la massa social blaugrana, establint un paral·lelisme amb Catalunya envers el poder central. Tot s'explica mitjançant una eliminatòria de la Copa del "Generalísimo" de la qual gairebé no s'explica cap aspecte futbolístic, comparant-lo amb el relat de Relano, sinó que passa directament a la discussió que tindrà lloc a posteriori. Les queixes per part de Montal, sobre l'arbitratge aquella nit marquen un abans i un després en el club blaugrana. *"Agustí Montal va afirmar que l'àrbitre havia robat el partit al Barça, però anava més enllà del que podia ser un error puntual, i assegurava que ja feia massa temps que <<el Colegio de Árbitros, la Federación y todos los organismos responsables están permitiendo cosas que no deben suceder en un campo de fútbol>>"*³²

³⁰ Així es coneix a l'esdeveniment futbolístic que tingué lloc l'any 1970. Un error de l'àrbitre Guruceta dóna nom al succés.

³¹ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.106)

³² Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.109)

Totes aquestes mostres de rebuig al que estava succeint, no tant sols en el partit sinó en general, que ens presenta Carles Santacana permeten veure una afició blaugrana cada cop més unida a pesar dels resultats. És una de les principals idees d'aquest relat, la cohesió blaugrana. Una indignació dels catalans que com diu l'autor tornen a focalitzar-se en les injustícies per part d'una Federació Espanyola de Futbol organitzada i estructurada per dirigents del règim. Santacana vol remarcar que es a partir dels telegrams enviats per part dels dirigents del club a la Federació Espanyola de Futbol i a la Delegació Nacional d'Educació Física i Esport quan tot pren una "dimensió històrica"³³. Una queixa formal per desigualtats en el tracte dels àrbitres abans vista. *"Com es veu, Montal anava a totes i ja denunciava els tripijocs federatius (...) L'objectiu, doncs, no era ja ni Guruceta ni el col·legi d'àrbitres, sinó la mateixa federació, del a qual s'insinuava la necessària democratització"*³⁴

Queda clar amb aquesta narració la idea de que les relacions entre el Futbol Club Barcelona i el Franquisme cada cop són més tensa. En aquest capítol, Santacana acaba per presentar-nos les conseqüències i les posteriors sancions a aquest conflicte. *"El Barça va ser sancionat amb 90.000 pessetes, que era la multa màxima (...) i l'obertura d'un expedient informatiu al president Montal per les seves declaracions."*³⁵ A més d'aquestes conseqüències esportives i polítiques, també es presenten les reaccions que hi hagueren en la premsa de l'època, veient una clara *"diferència notable en el tractament de la notícia"*³⁶ entre la premsa de Madrid i la de Barcelona, dins del *"context de les limitacions que imposava el règim, i que impedièn la llibertat d'expressió"*³⁷. En la premsa barcelonina, segons el relat de Carles Santacana hi ha un *"recolzament"*³⁸ a Montal i al club, en canvi a Madrid hi ha una clara animadversió a les protestes culers.

³³ Carles Santacana es refereix a l'esdeveniment d'aquesta manera ja que mai s'havia vinculat, almenys de forma pública, una vinculació entre el règim i la Federació Espanyol de Futbol.

³⁴ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.113)

³⁵ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.116)

³⁶ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.117)

³⁷ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.117)

³⁸ Es tracta d'un recolzament reduït o emmascarat a causa de la reduïda llibertat d'expressió.

Relaño en el seu relat no fa cap tipus d'esment a aquesta renovació que explica Santacana amb tant d'èmfasi, sinó que es limita a contextualitzar la difícil situació esportiva dels dos clubs, *"ese año el Barça y el Madrid no estuvieron bien"*³⁹ i de forma gairebé inesperada ens trobem amb l'arbitratge de Guruceta.

Un àrbitre que per a Relaño, en general, sempre ha afavorit el club blanc en comptes dels seus rivals. *"Y, dicho sea de paso, siempre fue mucho más proclive a equivocarse a favor del Madrid que a favor del contrario del Madrid"*⁴⁰. En el relat del partit, l'autor ens presenta la crònica de Vázquez Montalbán⁴¹, un article que per a ell és el tret de sortida per a la reivindicació barcelonista amb identitat clarament nacionalista. Al igual que relata Santacana, s'expressa la idea al voltant d'una possible relació directa entre un afavoriment al Reial Madrid a través dels mecanismes de l'administració. Un Reial Madrid que arrossegava la capitalitat de l'estat, la cova del règim franquista que intentava apaivagar els ànims nacionalistes catalans. Alfredo Relaño deixa molt clara la idea d'una reclamació sense dissimular per part del Barça com a institució clau del barcelonisme. *"Todo en el contexto de un tiempo en el que el Barça volvía a reclamarse, cada vez con menos disimulo, como institución clave de la catalanidad, o al menos en pie de igualdad con Montserrat y el Orfeo"*⁴².

Resultats esportius de banda, el periodista madrileny ens presenta les conseqüències del "Cas Guruceta": *"serviría al club para recobrar la unidad, rota desde las recientes elecciones que habrían elevado a la presidencia a Agustí Montal"*⁴³. Un president que com els autors ens han relatat es sumava a les queixes d'una massa social cansada per tants intents de marginar al club. De retruc, l'autor relaciona les queixes del barcelonisme amb les queixes de Catalunya davant la repressió franquista, *"Y con habilidad dejaba ver que Cataluña estaba incómoda con la situación. No solo el Barça, sino Cataluña"*⁴⁴ però acaba explicant una sèrie de "favors"⁴⁵ que el règim va fer al Barça en un intent de demostrar que no tot va ésser tan fosc.

³⁹ Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.229)

⁴⁰ Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.231)

⁴¹ Crònica recollida del llibre: "Fútbol. Una religión en busca de un Dios"

⁴² Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.236)

⁴³ Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.236)

⁴⁴ Relaño, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.238)

⁴⁵ Relaño anomena així a una sèrie de tractes de favor per part del règim al club barcelonista.

I finalment, Burns fa una petita referència al “Cas Guruceta” deixant clar però el que va suposar. Tot i tractar-se d’una referència en unes breus línies l’autor s’allunya de polèmiques futbolístiques, deixa de banda les decisions arbitrals per centrar-se exclusivament en la idea del que el “Cas Guruceta” representa: *“la recuperación del autoestima y la concentración en el objetivo por parte de la entidad”*⁴⁶. Segons l’autor, i al igual que expressa Santacana, el “Cas Guruceta” suposa un *“punto de inflexión en la política del club, en un momento en que ya se sentía cercana la muerte de Franco”*⁴⁷ La idea que ens transmet l’autor es que el club i el seu president creuen que és el moment d’aixecar la veu definitivament, no sol a nivell esportiu sinó polític. Burns acaba per concloure que *“el empleo del fútbol como caja de resonancia política había quedado desfasado, y el aislamiento político del régimen era cada vez mayor”*⁴⁸

En aquesta part de la història trobem que les tres obres utilitzades coincideixen en la majoria de les seves idees pel que fa a les conseqüències d’aquest esdeveniment i el significat de les reivindicacions, fet que no passa gaire sovint al llarg de l’estat de la qüestió.

⁴⁶ Burns, Jimmy: Barça: La pasión de un pueblo. Ed. Anagrama, 1999 (p.250)

⁴⁷ Burns, Jimmy: Barça: La pasión de un pueblo. Ed. Anagrama, 1999 (p.250)

⁴⁸ Burns, Jimmy: Barça: La pasión de un pueblo. Ed. Anagrama, 1999 (p.251)

8. EL CRUYFFISME. EL PAS DEFINITIU.

El cop definitiu. Per a Carles Santacana l'arribada de Johan Cruyff al club blaugrana significa la culminació de l'evolució del club durant diferents dècades. Aquest esdeveniment sumat a les darreries del règim franquista tal i com apunta Santacana provoquen el relleu definitiu de la massa social blaugrana i catalana a més de la consolidació del fenomen sociopolític que poc a poc havia sorgit. El historiador recorda que la "victòria"⁴⁹ del club en la discussió sobre el nombre d'estrangers a l'equip, fou un altre cop a aquelles institucions esportives administrades des de rere pel règim. Segons l'autor, pels resultats de l'equip en l'última temporada i per la sensació que hi havia en l'ambient, d'esperança i d'una possible nova situació política, Cruyff es va convertir en un fitxatge i en un moviment clau del club. Un fitxatge que segons el propi Santacana *"no només s'ha d'entendre en clau esportiva, sinó amb les múltiples implicacions que va tenir, i que van marcar decisivament la potència esportiva del club en els anys següents"*⁵⁰. A més a part d'aquesta idea principal, el historiador català afegeix que la transacció suposava una *"demostració desmesurada de poder econòmic per part del club català enfront els seus rivals"*⁵¹ i sobretot davant del poder central. La conseqüència principal d'aquesta arribada per a Santacana és el relleu *"en l'aspecte mediàtic"*⁵² i en la imatge, a nivell esportiu, social i sobretot econòmic del Barça. Per pur paral·lelisme Santacana aporta la idea del relleu de la imatge de Catalunya a Europa, una Europa dominada durant els últims anys per el Reial Madrid, equip representatiu del règim.

L'autor tracta el tema en qüestió com un moment clau i un cop definitiu que quedarà representat en un resultat esportiu, al igual que el 11-1 de Copa l'any 1942 representà un moment històric. Aquest resultat com bé exposa Santacana és un 0-5 al Bernabéu l'any 1974, un resultat que com diu el propi autor té un lectura que va molt més enllà del fenomen purament futbolístic, ja que la celebració del resultat pels carrers de Barcelona va ésser dissolta per les forces del règim.

⁴⁹ Es parla de victòria ja que el Barça va aconseguir que s'aixequés la prohibició per als jugadors estrangers de jugar a la lliga espanyola.

⁵⁰ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.154)

⁵¹ Es tracta d'un fet fins aleshores mai vist.

⁵² Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.157)

*“Malgrat l'enorme eufòria que es vivia en els ambients blaugranes, poc es podia sospitar que la conjuminació entre èxit esportiu i significació sociopolítica es materialitzaria ben aviat d'una forma plàstica i concreta, de la millor manera que l'univers blaugrana havia mai pogut imaginar”*⁵³

Més tard el Barça guanyarà la lliga i podem veure gràcies a Santacana la celebració d'aquesta amb cànctics en referència a Catalunya i no al Barça. *“No cal dir que aquella alegria va tenir moltes formes de manifestar-se i, a més, amb moltes lectures, també d'extra futbolístiques”*⁵⁴ Per tant, per a Carles Santacana aquest moviment contractual és un moment clau en la història del club i com es pot observar en la història de Catalunya envers un règim ja en decadència. *“El club havia esdevingut la punta de llança de la lluita contra el centralisme del règim, i el defensor de propostes de democratització i catalanització de la societat”*⁵⁵. És en aquest punt de la història on Carles Santacana vol fer palesa del lema: *“El Barça és més que un club”*⁵⁶.

Relaño en el seu relat també dedicarà un capítol sencer a aquest eslògan i en la transcendència que ha agafat al llarg dels anys. Per a introduir el Cruyffisme en la seva obra, Relaño realitza una detallada contextualització del que estava vivint el Futbol Club Barcelona, la seva massa social i Catalunya. El periodista admet i així ho explica en la seva obra, la importància que estava agafant el club com a representant de la societat catalana, una societat que pel canvi generacional, ho explica al igual que Santacana, ja no té por a una dictadura que admet estar en els seus últims moments. Per a explicar aquesta introducció al Cruyffisme, Relaño no oblida les successions en el poder del club amb Narcís De Carreras o Agustí Montal. El periodista en la seva obra posa molt d'èmfasi en explicar el poder que va tenir Cruyff en el terreny purament futbolístic exposant el abans i el després del rumb de l'equip amb dades purament estadístiques.

⁵³ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.172)

⁵⁴ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.173)

⁵⁵ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.179)

⁵⁶ Encunyat per Narcís De Carreras en la seva presa de possessió l'any 1968 i utilitzat com a eslògan de la campanya d'Agustí Montal per accedir a la presidència del club, s'ha convertit en el lema del Barça. Més enllà dels terrenys de joc.

A més exposa diverses idees en les que coincideix amb Santacana, per una banda coincideix dient que el fitxatge de Cruyff suposa un cop sobre la taula del Barça a nivell d'imatge i de poder econòmic a ulls de tot el món. *“Fue el fichaje más mediático hasta la fecha y quizás el más mediático de nunca, incluidos los más recientes. Las gestiones fueron seguidas paso a paso y la repercusión fue enorme. Cuando lo consiguió el Barça dio un salto de imagen brutal, se quitó un poco de encima esa sensación de que el Madrid lo conseguía todo. Fue, a ojos de España, de Europa y del mundo, una victoria económica y política sobre el gran rival”*⁵⁷. Com veiem Relano estableix la mateixa idea i realitza el mateix paral·lelisme entre el Barça, Catalunya, el Reial Madrid i el règim a ulls d'Europa. D'altra banda, Relano també creu que el 0-5 al Bernabéu suposa un cop del Barça sobre el Madrid i d'una Catalunya “inquieta”⁵⁸ sobre un règim en les acaballes. *“Estábamos en las acaballas del Franquismo y en Cataluña se movían inquietudes que habían estado adormecidas desde la Guerra Civil hasta finales de los sesenta, y esta victoria del Barça encajaba perfectamente en ese emergente entusiasmo”*⁵⁹

Finalment exposa la idea, al igual que Carles Santacana, del Barça com quelcom que és “Més que un club”, erigint-se així com a símbol catalanista per excel·lència. Sembla que cap autor que analitzi aquest moment de la història del club pot negar aquesta idea, a més aporta que si el Barça representa la catalanitat, en resposta a això el Reial Madrid augmenta la seva espanyolitat sobretot quan s'enfronta a rivals catalans o bascos i inclús un cop mort Franco. En canvi, per a explicar l'aixecament de la prohibició per a fitxar jugadors estrangers, Relano utilitza una versió totalment diferent a la de Santacana. Relano aposta per la idea de que era una mesura per a ajudar a la Selecció Espanyola en quant a competitivitat dins la lliga i a poc espai per a jugadors nacionals en comptes de parlar com sí fa Santacana d'una decisió que perjudicava clarament el club català. Un cop aixecada la prohibició, el periodista madrileny no fa cap comentari al voltant d'una possible victòria del club (representant Catalunya) sobre la Federació (representant el règim).

⁵⁷ Relano, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.302)

⁵⁸ Així defineix Relano, en la seva obra a Catalunya. Una Catalunya que es comença a moure amb molta força.

⁵⁹ Relano, Alfredo: Nacidos para incordiar. Ed. Planeta Madrid, 2012 (p.305)

En aquesta part sí que trobem diferències en el discurs d'aquests dos primers autors però pel que fa a la dinàmica del club i de Catalunya, les idees que expressen són molt properes.

Per a explicar el fenomen del "Cruyffisme", l'autor fa un recorregut primer per la vida del jugador i després al llarg de les negociacions entre el club blaugrana i l'Ajax. Un cop acabades les negociacions, l'autor es centra en contextualitzar el moment polític que vivia Espanya. Aquesta informació del que envoltava la situació del país, al igual que fan els dos altres autors, es bàsica per a entendre la situació que es viu, que es viurà i el que suposarà. Com un gir de 180º, així ens ho vol mostrar Jimmy Burns, suposà l'arribada de l'holandès a Barcelona.

*"Cruyff había hecho más por el ánimo de la nación catalana en noventa minutos que muchos políticos en años de lucha clandestina"*⁶⁰ D'equip sense ànima i sotmès a un equip amb rauxa i líder, evolució similar a la que patirà Catalunya amb el Franquisme.

Un cop analitzat aquest període des de 3 besants molt diferents podem veure com tots 3 autors coincideixen en que es tracta d'un moment clau per a la història del club i de la seva relació amb Catalunya i el poder central. És, com dèiem en la introducció de la dècada, l'instant del pas definitiu, de la culminació de l'evolució que arriba gràcies al fenomen del "Cruyffisme". Aquesta seria la idea principal que podríem destacar d'aquest període, gràcies als tres autors. Es tracta doncs, com diuen els narradors, d'un canvi essencialment de mentalitat, en part gràcies al que Santacana fa referència i Relaño secunda, al canvi de generació. Aquestes idees i tesis són bàsiques per a poder entendre tota aquesta sèrie de canvis i la fructificació d'elles. Sense entendre aquestes premisses no es pot entendre cap canvi.

⁶⁰ Comentari publicat al llibre de Jimmy Burns, redactat per un periodista del New York Times després del -0 del Barça al Reial Madrid.

9. 1974-1975: L'ESCLAT DEL BARCELONISME.

Com hem anat veient, a mesura que els anys passaven la veu del Barça i de la seva massa social, vinculada a Catalunya i la seva situació política, cada cop aixecava més la veu. És a finals de l'any 1974 quan definitivament el barcelonisme i tot el que comporta, esclata i ho fa de diferents maneres. Carles Santacana explica aquest esclat a partir de la celebració del 75è aniversari, una celebració que va servir com a “reafirmació” del que s'estava intentant aconseguir i cap a on s'intentava anar. Per a reafirmar-se, el club celebrà l'aniversari al monestir de Montserrat, lloc molt significatiu per a Catalunya durant l'etapa franquista. *“La indestriable vinculació entre la història de la ciutat i el país amb la de l'entitat, que aleshores se sentia prou forta per a encapçalar les energies ciutadanes que projectaven la ciutat del futur.”*⁶¹ Per tant, el propi Santacana ja ens indica que el club buscava una identificació amb les arrels catalanes i la seva societat. No tan sols es tracta de la celebració en aquest indret en concret sinó també del que s'hi va fer, englobat en el que es coneix com a “actes socials i culturals”⁶². Aquests són explicats en l'obra del historiador, no així els actes esportius que són passats per alt.

A banda d'aquestes celebracions, l'autor afegeix a aquest esclat del barcelonisme un nou èxit esportiu 14 anys després. Per a explicar l'esclat del barcelonisme, Santacana no només fa referència als èxits del Futbol Club Barcelona sinó que també fa al·lusió al moment polític d'Espanya, del règim franquista i al moment personal del cabdill Francisco Franco. Com hem vist amb anterioritat, els autors remarquen molt la idea de que ens trobem amb un règim en decadència i amb una societat catalana amb cada cop més força. Carles Santacana parla en la seva obra de “relació entre el món blaugrana i el món intel·lectual”⁶³ fent palesa així del que s'estava vivint, el Barça i les institucions cada cop anaven més de la mà per lluitar i protestar contra el règim dictatorial i sobretot catalanitzar un club que com s'ha vist en el capítol 2 d'aquest treball va ésser depurat per complet.

⁶¹ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.203)

⁶² Així denomina Carles Santacana a tota aquella sèrie d'actes amb un tarannà que va més enllà del estrictament esportiu.

⁶³ Carles Santacana es refereix així a les relacions entre les institucions més importants de Catalunya i el Barça.

D'aquesta catalanització en parla força Santacana en la seva obra per exemplificar aquest avenç definitiu del barcelonisme. Evidentment aquest fenomen que s'estava donant al voltant del club irrita a molts sectors del règim, fet que també exposa Santacana amb diversos exemples molt significatius que protestaven contra aquesta catalanització però de retruc a les llibertats que estava adquirint Catalunya.

Com hem vist en el capítol anterior, per a Relaño l'arribada de Cruyff ho canvia tot fins i tot les mentalitats. Cada cop es desfermava amb més passió i amb menys por el catalanisme pel carrer (celebracions amb banderes de Catalunya) i en el club, relacionant el boníssim moment esportiu amb el prometedor moment polític, aquí podem observar la mateixa idea que Santacana expressa amb anterioritat, és a dir, van de la mà. Tots dos autors coincideixen en que es el moment idoni per a que les dues institucions, les dues masses socials s'ajuntin i treballin juntament per a fer front a un règim que té els dies comptats. Pel que fa a l'aplec a Montserrat per a celebrar el 75è aniversari del Futbol Club Barcelona, Relaño no en fa esment al llarg de la seva narració.

Per la seva banda, Jimmy Burns al igual que Santacana explica aquest esclat del catalanisme a partir de la celebració del 75è aniversari del club. *"La ocasión tenía tanto de afirmación patriótica como de peregrinaje religioso y constituía uno de los actos organizados para conmemorar el 75 aniversario del Barça, celebración que, en las postrimerías del régimen franquista, tenía mucho de reivindicación"*⁶⁴. Com es pot observar es torna a fer referència a la reivindicació de molts catalans enfront el sistema polític repressiu de l'època. De la mateixa forma que han fet els anteriors autors, Burns coincideix en que el punt d'inflexió és l'arribada a la presidència del club de Agustí Montal. L'arribada d'aquest personatge suposa el cop definitiu per a que el club i l'afició preguin l'embranchida suficient per a aixecar-se, així ho exposa l'autor. *"La unión de política y deporte, constante histórica nunca demasiado distante del Barcelona, entró en una nueva fase en diciembre de 1969, cuando Agustí Montal subió a la presidencia del club"*.⁶⁵

⁶⁴ Burns, Jimmy: Barça: La pasión de un pueblo. Ed. Anagrama, 1999 (p.253)

⁶⁵ Burns, Jimmy: Barça: La pasión de un pueblo. Ed. Anagrama, 1999 (p.258)

Al igual que Santacana i a diferència de Relatño, Burns afirma que la decisió de la Federació a favor dels fitxatges estrangers suposa una clara victòria del Barça sobre el Reial Madrid o el que representaven, Catalunya contra el poder central.

Tant Relatño, com Santacana com Jimmy Burns coincideixen en la idea del moment sociopolític que s'està vivint. És un moment molt interessant per a la història d'aquest país, un moment de canvi i sobretot d'incertesa. Una incertesa a nivell polític que es traduirà als carrers, a la famílies i evidentment al món de l'esport. S'obra a partir de 1975, per a la societat catalana i per al club, un nou panorama.

10. 1975 UN NOU PANORAMA.

Si en els anys anteriors els autors que s'estan analitzant, ens feien veure un ambient de creixement, renovació i augment del auge social del moviment culer, l'any 1975 suposarà un moment històric tant per a la societat en general com per a la massa social blaugrana i pel club en sí. La dictadura que assolava Espanya des de feia prop de 40 anys semblava arribar al seu final, cal dir que hi havia molta incertesa al voltant del que passaria, a causa de la mort del seu cap, el General Francisco Franco.

Després de fer una breu contextualització de la situació política que s'estava vivint a Espanya, Carles Santacana explica en el seu relat que el club va decidir, des de la mateixa nit de la mort del General Francisco Franco, apostar per la futura democratització i posar fi d'una vegada per totes amb la dictadura. *"Amb aquest tipus de comunicacions, el Barça prenia una posició molt decidida en favor de la democratització del país, una opció poc habitual entre les entitats esportives"* ⁶⁶. Tot i apostar per aquesta democratització, Santacana formula una pregunta al lector ja que s'obria una nova situació pel club. Quin seria el seu paper a partir d'ara? Mitjançant diferents relats d'autors de l'època, l'autor ens vol fer arribar les diferents visions de la problemàtica. Per un cantó presenta l'argument següent: durant la dictadura el Barça "fou una bandera democràtica de Catalunya, quan aquesta no es podia expressar i resolía d'aquesta manera la tensió entre la capacitat cívica i mobilitzadora del club" ⁶⁷. En una futura democràcia, el paper seria purament esportiu, "quedaria reduït a ser una entitat esportiva" ⁶⁸, deixant de banda la política.

I per altra banda ens presenta als qui creuen que el paper del club continuarà sent esportiu i polític a l'hora convertint-se de forma pública en *"el portador dels valors democràtics"* ⁶⁹, és a dir, adaptar-se als nous temps però mantenint-se en la mateixa línia.

⁶⁶ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.229)

⁶⁷ Extracte de l'argument de José Antonio González Casanova, professor universitari de dret polític i militant socialista.

⁶⁸ Extracte de l'argument de José Antonio González Casanova.

⁶⁹ Extracte de l'argument de Jordi Borja, contrari al de José Antonio González Casanova.

En aquesta mateixa línia, es creu que si es consolida la democràcia, el Barça hauria de mantenir *“el seu rol cívic i cultural com a garantia d’una democràcia plena i participativa”* ⁷⁰.

En aquest aspecte, Santacana acaba per concloure d’una banda que tothom a l’any 1975 *“dóna per feta la implicació social i política del Barça”*⁷¹, el que ningú sabia era en quin grau ho faria i per altra banda que la democràcia i aquest canvi en el club es formularia de forma progressiva. Deixant de banda aquest debat de l’època, Santacana ens mostra les primeres manifestacions de la massa social blaugrana un cop mort el dictador. L’aparició de Senyeres al Camp Nou en el Barça – Madrid ⁷², un mes després de la mort del General, la utilització del català a la megafonia de l’estadi o les manifestacions posteriors pels carrers de Barcelona en demanda de llibertat per als presos polítics, posen de manifest el tint democràtic que el club havia agafat i que s’exemplificava, mitjançant la massa social, cada cop amb més força.

Al voltant d’aquesta sèrie de successos que estaven posant Espanya al centre de totes les mirades, Alfredo Relaño en fa un nul esment. El periodista passa d’explicar el fenomen del “Cruyffisme”⁷³ amb totes les seves conseqüències esportives i polítiques a l’arribada de Josep Lluís Núñez a la presidència del club blaugrana. Com podem observar hi ha un decalatge de gairebé 3 anys (1975-1977) en la narració dels fets. Pel que fa a la mort del General Franco, a les seves conseqüències i al canvi de rol que estava prenent el Futbol Club Barcelona dins la societat i en els diferents àmbits esportius no en fa cap esment ni mínima referència i prefereix centrar-se en la presidència de Josep Lluís Núñez, en les conseqüències d’aquesta i la rivalitat amb seu homòleg madridista. És a partir d’aquest moment en que l’obra d’Alfredo Relaño deixa de narrar fets en relació al Barça i al Franquisme per centrar-se única i exclusivament en els enfrontaments purament futbolístics entre els dos clubs.

⁷⁰ Extracte de l’argument de Jordi Borja, contrari al de José Antonio González Casanova. Podem observar les dues posicions al respecte de la posició que ha de prendre el Barça enfront la nova situació política.

⁷¹ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.234)

⁷² 28/12/1975. Era la primera vegada que s’exhibien banderes catalanes en un acte públic des de la fi de la Guerra Civil.

⁷³ Veure punt 8 de l’estat de la qüestió.

Podríem dir per tant que a partir d'aquest punt *"Nacidos para incordiar"* d'Alfredo Relaño no és una obra que es sigui realment útil per analitzar la vida del club a les acaballes de la dictadura i el nou rol del club en la transició. Sí que serà útil per analitzar i per conèixer la vida dels dos clubs des de el punt de vista esportiu i la rivalitat que mantindran dins del camp de futbol.

A diferència de l'anterior cas analitzat, Jimmy Burns a *"Barça, la pasión de un pueblo"* no escatima en cap tipus de detall a l'hora de narrar la mort del General Franco. L'autor britànic ens proporciona una narració que va des de la mateixa nit de la mort del cabdill, presentant-nos l'infermetat i les complicacions que va patir, passant per les conseqüències i l'ambient immediat que es va viure a la capital catalana per a centrar-se finalment en la rellevància que aquest esdeveniment tingué en el club. Les reaccions a la mort del General que narra Burns també les podem trobar en la narració de Carles Santacana ja que també aporta aquest tipus de detalls. En aquest cas, són dos relats molt semblats amb unes idees molt properes ja que al igual que fa el historiador Carles Santacana en el seu relat, la introducció de la megafonia a l'estadi en català o les primeres senyeres entre el públic són alguns dels exemples que Burns exposa per a exemplificar l'avenç, la obertura i la democratització que estava prenent el club.

D'aquesta democratització, l'autor passa a explicar el nou rol que estava prenent el club i la relació amb la política del moment. Ho explica mitjançant el retorn del president Tarradellas de l'exili i els honors que el club li rendí. *"Granados, secretario general del F. C. Barcelona, condecoró a Tarradellas con la medalla de oro del club y le entregó un nuevo carné de socio en sustitución del que Tarradellas había dejado atrás al partir hacia el exilio"*⁷⁴. Com podem observar l'autor ens mostra l'estreta relació que el club volia prendre amb la Generalitat ja que sabien que era el moment idoni per a actuar. És més, per a explicar aquesta relació entre el club i els nous temps de la política catalana, Burns explica la demanda d'alguns partits polítics de l'època per a celebrar uns mítings polítics al mateix Camp Nou.

⁷⁴ Burns, Jimmy: *Barça: La pasión de un pueblo*. Ed. Anagrama, 1999 (p.285)

*“Narcís Serra le pidió permiso a Montal para organizar un mitin del ‘Partit dels Socialistes’ de Catalunya en el Camp Nou. Montal se mostró de acuerdo. Pero horas después recibió una indignada llamada telefónica de Pujol, quien le dijo que su partido también debía recibir permiso para celebrar un mitin en el Camp Nou o, de lo contrario, el del PSC debería ser cancelado”*⁷⁵. Uns mítings que finalment no es realitzaren però que demostren un cop més, d’una banda la força que tenia el club sobre Catalunya, sobre la seva gent i sobre les seves institucions i d’altra banda que el club seguia tenint una importància cabdal en la vida de la societat. A partir d’aquest moment la narració de Burns es centra en el retorn de Josep Tarradellas, en l’arribada al poder de Josep Lluís Núñez i en les conseqüències de tots dos esdeveniments, coincidint ara sí amb la narració d’Alfredo Relaño.

Per tant, podem veure que en aquesta primera etapa de transició, Jimmy Burns combina les idees dels altres dos autors (Relaño i Santacana) que a la seva vegada gairebé no relacionen cap idea entre sí. Jimmy Burns i Carles Santacana decideixen centrar-se en les mostres públiques de catalanitat i de la posició del club mentre Alfredo Relaño decideix centrar-se en l’aspecte més purament futbolístic i de rivalitat entre els dos clubs.

⁷⁵ Burns, Jimmy: *Barça: La pasión de un pueblo*. Ed. Anagrama, 1999 (p.286)

11. PROGRÉS PER ARRIBAR A LA DEMOCRÀCIA.

Com hem vist en el capítol anterior, Alfredo Relaño a partir del Cruyffisme⁷⁶ decideix orientar la seva obra cap a la vessant més purament futbolística i centrar-se en la rivalitat entre Futbol Club Barcelona i Reial Madrid. D'aquests actes progressius que el club català realitzarà, com podem imaginar, no en farà esment. Relaño prefereix parlar de l'arribada al poder de Josep Lluís Nuñez o les dues lligues de Tenerife⁷⁷. En canvi, Carles Santacana un cop arriba en el seu relat a la transició democràtica, continua en la línia de la democratització del club i de Catalunya. El historiador ho representa mitjançant el primer partit de la Selecció Catalana després de la mort del General Franco. *"...es va preparar una selecció catalana, formada per jugadors del Barça i de l'Espanyol, amb independència del seu origen. El partit es va disputar al Camp Nou el 9 de juny de 1976, davant uns 40.000 espectadors i va acabar amb un empat a un gol. El més important era el contingut simbòlic. Significava un intent de fer ressorgir una selecció catalana (...) tot i que oficialment la convocatòria del partit la va fer la federació catalana, tots els detalls els va organitzar el Barça"*⁷⁸. Com podem veure, la idea principal que vol retransmetre Santacana és l'ajuda del club a l'augment de la catalanització, res diferent del que venia fent dècades enrere si no fos perquè ara ho feien del tot públicament. *"En sintonia amb aquestes iniciatives catalanitzadores, el Barça va donar totes les facilitats per l'inici de les retransmissions en català"*⁷⁹. Per a finalitzar amb aquesta idea d'ajuda del Barça a la democratització, Santacana explica *"l'adhesió del Barça a la campanya Volem l'Estatut"*⁸⁰ i sobretot la benvolguda al president Tarradellas al Camp Nou⁸¹. Al igual que fa Santacana en el seu relat, Burns aposta per també per l'adhesió del Barça a la campanya en favor de l'Estatut i a la calorosa rebuda del Camp Nou a Josep Tarradellas com a punts bàsics i representatius del paper del Barça en aquest moment. El periodista continua amb la història del Barça en el seu relat fins a arribar gairebé a l'any 2000, deixant enrere la transició i endinsant-se cada cop més en la democràcia.

⁷⁶ Veure capítol 8 de l'estat de la qüestió.

⁷⁷ Relaño hi dedica un capítol sencer a aquests esdeveniments

⁷⁸ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.245-246)

⁷⁹ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.247)

⁸⁰ Santacana, Carles: El Barça i el franquisme. Ed. Mina, 2005. (p.253)

⁸¹ Amb aquest esdeveniment Carles Santacana dona per acabada, la tardor de 1977, l'etapa del Barça durant el franquisme.

CONCLUSIONS

Un cop analitzades les fonts escollides per a treballar, es poden extreure diferents conclusions.

La primera conclusió que es pot extreure, independentment de la font que s'utilitzi per a treballar, és que es tracta d'un tema completament subjectiu obert a in comptables apreciacions, opinions i informacions.

La segona conclusió estaria directament relacionada amb aquestes informacions. Cal tenir molta cura al voltant de la procedència de les informacions a treballar per a poder arribar a tenir una idea clara i el més objectiva possible. És a dir, al llarg dels anys tant de la dictadura, com de la transició, s'ha escrit i s'ha parlat molt sobre aquest tema, fins i tot alguns autors han fet referència a un fet molt usual com ha estat la repetició, dispersió o difusió d'una idea que no era del tot verídica o no estava contrastada que finalment s'ha acabat convertint en una realitat gairebé universal. Per tant, la falta d'objectivitat en la majoria de relats és més que evident, fet que eleva la dificultat per a extreure'n una conclusió objectiva. Durant el transcurs de l'anàlisi s'ha pogut veure com el contrast d'opinions i de versions és evident⁸². S'han vist parts de l'anàlisi en que els autors decantaven el seu raonament cap al cantó blaugrana relacionat amb Catalunya, altres parts on es decantaven cap al cantó "madridista" o més relacionat amb el règim franquista o inclús parts de la narració on l'autor no es decanta cap a cap banda, segons ell, per falta d'informació.

La conclusió al voltant de les fonts treballades seria que hi ha una evident falta d'informació entre el final de la guerra i al inici de la dictadura o la informació que hi ha està mal treballada. A partir d'aquí l'autor que més ha profunditzat i ha treballat aquesta relació entre el Barça i el Franquisme ha estat Carles Santacana, arribant en la majoria de casos al fons de la qüestió o de la problemàtica, buscant el problema des de el seu origen polític. Com em vist al llarg de l'obra hi ha fases de la història que Alfredo Relaño passa per sobre, on no especifica res i on trobem informació mal treballada o escassa.

⁸² Veure apartat 4 – L'"affaire" Di Stéfano

Com a conclusió sobre aquesta font podríem dir que serveix com a punt de referència per a tenir una visió diferent d'aquesta relació entre el Futbol Club Barcelona i el Franquisme, però no com a obra bàsica en aquesta relació per falta d'informació. I finalment Jimmy Burns, aporta la visió més senzilla, més "objectiva" de la relació entre Barça i Franquisme, relatant els fets més importants de cara a un públic més general que no es decanta ni per una versió "catalanista" ni per una versió més "centralista". Seria una obra recomanable per a tenir una idea a grans trets de la història del Barça i en alguns moments del relat saber la relació que va tenir amb el règim franquista.

Pel que fa al club en sí i a la relació amb el règim franquista, la conclusió principal que es pot extreure de les fonts treballades és que l'estructura va estar controlada de dalt a baix pel règim, intentant controlar així a la massa social blaugrana i catalana. A banda d'aquest control, que s'ha pogut demostrar, hi ha moltes parts de la història en la relació d'aquests dos grans blocs com són el Barça i la dictadura franquista on és molt difícil arribar a saber la veritat, com he dit abans per la gran quantitat d'informació que s'ha dit i la poca fiabilitat d'aquesta. A més s'ha de sumar el factor que a cada any que passa, els testimonis reals queden reduïts per tant apropar-se a la veritat absoluta o almenys a una objectivitat plena és més difícil.

Per tant, en aquest intent d'apropar-nos a l'objectivitat en un tema que és purament subjectiu en la seva essència, caldria deixar de banda colors esportius i sentiments polítics per a cenyir-se a la realitat. Una realitat que ara per ara pot assegurar que l'etapa més dura del règim franquista va ser la més fosca del club i de Catalunya, precisament dues institucions que han anat al llarg de la història de la mà. A mesura que el règim anava obrint les seves restriccions, el Futbol Club Barcelona i Catalunya s'anaven enlairant i prenent més força. D'aquesta relació causa - efecte no hi ha cap tipus de dubte, en canvi, en esdeveniments puntuals sí que hi ha cabuda per al debat, per al contrast d'opinions i d'informacions, sempre i quan siguin el més fidedignes possibles.

BIBLIOGRAFIA

- Burns Marañón, J. *Barça: la pasión de un pueblo*. 1ª Ed. Barcelona: Anagrama; 1999
- Santacana, C. *El Barça i el Franquisme*. 1ª Ed. Barcelona: Mina; 2005.
- Relaño, A. *Nacidos para incordiar*. 1ª Ed. Madrid: Planeta; 2012.
- Solé i Sabaté, J.M.; Llorens, C.; Strubell, A. *Sunyol, l'altre president afusellat*. 1ª Ed. Lleida: Pagès; 1996.
- Luque, X.; Finestres, J. *El cas Di Stéfano*. 1ª Ed. Barcelona: Edicions 62; 2006.
- Luque, X. Los papeles del caso Di Stéfano. La Vanguardia. 25 de Febrer de 2013. Esports. Pàgines: 42-43.